

gospodarske, obrtniške in narodne.

zhajajo vsako sredo po celi pōli. Veljajo v tiskarnici jemaje za celo leto 3 gld. 40 kr. za pol leta 1 gld. 70 kr. za četrt leta 90 kr pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. 10 kr., za četrt leta 1 gld. 10 kr.

V Ljubljani 1. aprila 1891.

O b s e g: Ugovor k članku: Kako obdelovati domače trte, da se jih ne loti trtna uš. — Razne reči. — Vprašanja in odgovori. — Zemljepisni in narodopisni obrazi. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Ugovor k članku: Kako obdelovati domače trte, da se jih ne loti trtna uš.

Po vsej pravici je dostavilo slavno uredništvo „Novic“ članku: „Kako obdelovati domače trte, da se jih ne loti trtna uš“ v poslednjem listu št. 9. opazko, da se ono ne strinja z vsem, kar je v njem priporočano. Kdor pozna trtno uš in njeno poškodovanje trt do do- brega, ne more se nikakor z nasveti navedenega članka strinjati. Kar je pa zelo mogoče, da se marsikdo poda- nega nasveta posluži, toda gotovo brez zaželenega u- speha, dovoljeno naj mi bode o nasvetu nekoliko izpre- govoriti. S tem se bode marsikdo velikih, pa gotovo čisto nehasljivih stroškov izognil.

To je istina, da trt, zasajenih v sam čist svišč, trtna uš ne napade. Istina je še celo to, da trte, napa- dene po trtni uši ter presajene v čist svišč, ne poginejo, marveč prično zopet čvrsto rasti, ker uš po njih kore- ninah pogine. O vsem tem sem se prepričal na svoje oči že leta 1884. na Ogrskem v Kečkemetu in Forkašdu. V Kečkemetu je sam Bog ve koliko tisoč oral vino- gradov zasajenih v samem čistem svišču (kateri ima do 85 % kremenca v sebi), in oni uspevajo kaj dobro, in uš se jih ne loti. Ogrska vlada je napravila vsled tega tam velikanski, čisto nov vinograd, zasajen z vsemi naj- boljšimi domačimi (evropskimi) trtami, da jih reši uši ter tako za pridobivanje cepičev ohrani. Isto so izkusili glede svišča na Francoskem, in zato se tako zvane „peščene trtne kulture“ povsod zelo priporočajo. Ogr- bodo pridelovali na sviščastem svetu, katerega imajo med Donavo in Tiso jako veliko, še vedno dokaj vina tudi potem, ako jim trtna uš vse v nesviščastem svetu zasajene vinograde uniči. Tako bode tudi na Francoskem in po drugod, koder imajo tak svet slučajno.

V Forkašdu imajo Ogrri veliko trtnoušno poskuša- lišče. Tam zvršujejo vse le mogoče, od kogar koli na- svetovane poskušnje, in tam videl sem na svoje oči te le dve poskušnji zvršeni. Napravili so obilno jamo, ka- tero so s sviščem, pripeljanim iz Kečkemeta, napol- nili. V ta svišč so zasadili osem trt, po trtni uši tako napadenih, da so imele kar žvepleno-rumene korenike. Ko sem jaz te trte ogledoval, rasle so že drugo ali tretje leto prav čvrsto, in po njih koreninah ni bilo niti sledu trtne uši zapaziti, prav sosedne, vse v svišču ra- stoče trte, bile so pa že poginile. Druga poskušnja je bila pa ta le. Zasadili so gotovo število trt, in sicer trtne uši čisto prostih, v nesviščast svet, to pa tako da so deli okoli vsake trte cev, deloma lončeno, deloma cinkasto, do 50 $\frac{1}{2}$ m dolgo in do 20 $\frac{1}{2}$ m široko. Vsako tako cev so napolnili potem do vrha s sviščem iz Keč- kemeta. Ali pomagalo ni to nič, kajti, kakor hitro so trte začele svoje korenike izven svišča poganjati, na- padla jih je trtna uš, in ugonobljene so bile. Svišč, ti- koma trt nanesen, ne more zabraniti, da bi jih uš ne uničila, saj ji pač ni treba ravno po svišču h koreninam laziti, kajti ako pride kjer si bodi lahko na površje zemlje, pride gotovo tudi lahko kersibodi s površja h koreninam, to pa že celo v poletnem času ob suši, ko je zemlja razpokana.

Da bi žveplo kaj pomagalo, tudi ni istina, kajti koliko se ni ž njim že v Klosterneuburgu, v Forkašdu na Ogrskem, na Francoskem i. t. d. poskušalo, pa vse zastonj. O pepel pa pomaga! Toda le v tem smislu, da trti gnoji, nikakor pa drugače. Da v okolici Tržaški, Goriški in drugod, koder še sedaj trte zaradi plesnobe žveplajo, trtne uši nimajo še, tudi ni istina, kajti v okolici Tržaški jo imajo že zdavnaj, isto tako na Go- riškem kljub žveplanju. Koliko je pa ni na Italijanskem

na Francoskem, kjer že čez 20 let trte zaradi plesnobe žveplajo?!

Priporočano sredstvo ne more torej zabraniti, da bi se trtna uš v kakem vinogradu ne zaplodila. Ako je tist vinograd pri Zagrebu še uši prost ali ne več, gotovo ni še konstatovano. Prav mogoče je, da je le slučajno še uši prost, ali pa tudi ne več. Sicer pa recimo, da bi priporočano sredstvo res pravo bilo, koliko bi pa stalo? Gotovo toliko, da bi se ne izplačalo upotrebljati ga v veliki meri. S sviščem bi se moralo nasipati zaradi okopavanja, sploh obdelovanja trt, zaradi odplavljanja zemlje po dežji vsako leto. To bi stalo pa jako veliko.

Naposled pa še nekaj. Društvo vednosti v Parizu je razpisalo že leta 1870. dar 500.000 frankov tistemu, kateri bi izumil sredstvo, ki bi bilo po ceni, porabno ter tako, ki bi trtno uš istinito uničilo, trti pa nič ne škodilo. Ta dar je še danes dobiti. Zakaj se torej gospod lastnik tistega vinograda v Zagrebu ne oglasi v Parizu?

R. Delénc.

Razne reči.

* Smolka pri peščicastem sadnem drevju. Pri češnjah, breskvah, marelicah ni sitnejše bolezni od smolike. Vzrok jej je slaba, vodi neprodorna prst, slaba lega in tudi napačna saditev drevja, posebno pa premajhne jame. Če je drevje smolikavo, storimo najbolje, da v poletnem času kožo po deblu in vejah po vsej dolgosti prerežemo in potem vse smolikave rane zamažemo z zmesjo, ki smo jo napravili iz apna, ilovice in kravjaka.

* Travo in druge rastline zatres po potih na vrtu najhitreje, ako pota poliješ s plinovo vodo, ki je dobiš po plinarnah. Koder pa je ni dobiti, koristi tudi razredčen lug ali solna voda, ki se naredi, ako primešaš na 10 litrov vode 2 $\frac{1}{2}$ $\frac{h}{g}$ navadne soli. Napačno pa je, strgati pote, ali rovat travo izmed kamenja po tlakanih potih, ker s tem se zemlja rahla, trava pa potem še bujnejše raste, in ob enem se tlak kvari.

* Kako pridelovati lepo salato „endivijo“. Čez zimo pusti na vrtu nekaj endivijnih rastlin ter jih ob posebno hudem mrazu nekoliko zavaruj. Spomladi presadi te rastline, pa ne v bližino katere druge zelenjadi, ki cvete ob enem s salato. Kadar je seme dozorelo, shrani ga ter sej ravno sredi maja. Bolje je pa, če shraniš to seme za drugo leto ter vseješ staro. Endivijno seme je kaljivo celih deset let.

* Kako ohraniti staro votlo drevo. Da ohraniš votlo drevo, ki je tudi rodovitno, napolni votlino z ilovico ter jo namaži ob vnanji strani s katranom. Predno pa votlino napolniš, očisti jo. Posebno velike votline po starem drevju pa očisti in jih potem kar z navadno malto in opeko napolni in zazidaj. Vnanjo stran lahko namažeš z barvo, ki je podobna vnanji barvi debla.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 65. Imam lep, dve orali velik travnik, katerega je pa četrtnina močno zaraščena s predenico. Ker se bojim, da ne bi se ta plevel razplodil po vsem travniku, svetujte mi, kako naj zatrem predenico? (A. H. v B.)

Odgovor: Koder se pokaže predenica, tist prostor se mora poprej požeti, predno cvete predenica in naredi seme. Nakošena in s predenico pomešana trava naj se posuši in požge zunaj travnika, ali pa zakoplje v gnoj. Za krmo ni, ker predenica škoduje živini. Zarad gotovosti je vedno nekoliko večji prostor požeti. Ako je pa predenica uže pričela cvesti, pa je prenašanje nevarno, ker se seme lahko drugam zanese. V takem slučaju priporočajo tist prostor podkopati in ga v novič zasejati. To je seveda le tedaj mogoče, če ni še preveč predenica. V novejšem času pa priporočajo predenična tla poškopiti z železnim vitrijolom, kar je prav priprosto in ceno, zato Vam priporočamo poskušnjo.

Vprašanje 66. Kako ravnati z novimi vinskimi sodi, ali se smejo precej napolniti z vinom ali ne? (J. S. v S.)

Odgovor: To smo razložili s člankom „Kako ravnati z novimi vinskimi sodi“, ki je bil prijavljen v 10. številki tega lista na prvi strani.

Vprašanje 67. Kako je odpraviti neke zelene uši na mesečnih vrtnicah v loncih? (J. S. v S.)

Odgovor: Te uši so listne uši, ki se silno razplode, ako jih ne zatiramo pridno. Posebne škode pa tudi ne naredi. Listne uši se zatirajo s temi le sredstvi: V primerni skledi si napravite tobačne vode ali pa milnice (žajfnice). V to vodo pomakajte ušive vršičke tako, da jih pripognete ter imate kakih 5 do 10 sekund pod vodo potopljene. Vse zmočene uši poginejo. To je večkrat ponavljati. Dobro sredstvo je tudi mrčesni prašek „Zacherlin“, s katerim se uši postopajo.

Vprašanje 68. Imam blizu 50 $\frac{h}{g}$ take smole, kakeršno Vam kaže doposlani uzorec. Ne posreči se mi narediti iz nje ne mrzlo ne gorko tekoče cepilne smole, katera bi mi ugajala. Izvolite mi naznaniti recept taki cepilni smoli. Tudi sem pripravljen nekoliko smole prodati, ker je sam i tako ne morem vse porabiti. (A. P. v Z.)

Odgovor: Iz smrekove smole (borova ni za nič) se tako le dela mrzlo tekoča cepilna smola: Smolo zgrej pri ognji, da se raztopi. Če si vzel s trskami in drugimi rečmi onečiščeno smolo, precedi jo skozi primerno redko tkanino. Raztopljeno smolo odmakni od ognja ter ji prilivaj počasi in pazljivo, da se ti ne vname, za osmi del smolne teže dobrega špirita. Vse to mešaj, ter kadar je pomešano, naj se sh'adi. Nekateri pridevajo na kilogram te zmesi še kake tri žlice lanenega olja.

Vprašanje 69. Kedaj je pravi čas les sekati, posebno bukovino, in ali vpliva kaj luna na trpežnost lesa? (L. O. v C.)